

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

Ca. ii. Q[uod] rarus est co[n]temptor gl[ori]e & de trib[us] locis q[ui]b[us] laudis materia trahitur: & q[ue] sit laus vera/ que p[re]fecta/ q[ue] neutra: & de moderatione largitionu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

lia prodeat/idē doctor exponit. Prima nāq; supbie soboles: dū oppressam mentē corruerit: mox inuidiā gignit. quia nimirum dū vani nominis potentiā appetit: ne quis alijs adipisci valeat hanc itabescit. Inuidia quoq; iram generat: quia quāto interno liuoris vulnere animus sauciatur/tāto etiā mansuetudo tranquillitatis amittit. Et quia quasi dolēs mēbrū tangit: idcirco opposite actionis manus velut grauius pressa sentitur. Ex ira quoq; tristitia oritur: quia turbata mens quo inordinate se cōcutit: eo ad dicendū mala confugit. Et cū dulcedinē tranquillitatis amiserit nil hāc nisi ex perturbatione subsequēs meror pascit. Tristitia quoq; ad auaritiā diriuatur/quia dñi confusum cor bonū letitiae in semetipō intus amiserit/vñ consolari debeat foris querit: & tanto magis exteriora bona adipisci desiderat quāto gaudium nō habet ad qd intrinsec⁹ recurrat. Et quidē singula eorū sue p̄niciei afferunt fruct⁹/cū inanis gl̄ia deū: inuidia proximū/ira auferrat & semetip̄m. Tristitia solatii fit ignara. Auaritia dū per exteriora vagat: edacitatis sue macerat ieiunio. Vt vero maciei sue indigentia expleat/plabitur ad duo carnis vitia que sequuntur. In quibus liquet qd de vētris ingluuie luxuria nascitur: dum in ip̄a distributione mēbrorū ventri genitalia videant̄ esse subnixa. Vñ dū vnū inordinate reficitur/aliud proculdubio ad contumelias excitatur. Hec quidem Gregorius/immo per gregoriū spiritus sanctus. Ex quo constat ei qui ad salutem tendit primā superbie sobolem extinguendam: qui si paulisper succreuerit oīm vitiorū frutices de se vt p̄dictū est gignit. Nā & si sit ap̄d aliquem quandoq; precipua nequaq; possibile est vt sit sola. Si enim quempiam inanis gloria stimulat: necesse est vt p̄ abrupta vitiorū preceps ruat. Hoc est autē qd nobile censet vitium adeoq; humane fragilitatis demulcet ingenium: vt vix sit vel a preclaris mentib⁹ alienū: nā & ortū nobilem habet: suiq; dispendii p̄cessum nescit anteq̄ a fastigio corruat quod optauit. Nā & de seiuicem vitia oriuntur: at inanis gloria etiam in virtute originis sue figit radicem. In quo enim quisq; pre ceteris pollet: in eo nisi assit moderatrix gratia facilius intumescit.

¶ Q̄ rar⁹ ē p̄ceptor gl̄ie. & de trib⁹ loc⁹ (a qb⁹ laudē mat̄ia trahit & q̄ sit laus v̄a q̄ p̄fecta: q̄ neutra: & de moderatiōe largitionū.

Maximū est q̄ vanē gl̄ie nō insistat: & eā q̄ ab hoīb⁹ (Ca. II) est laudē nō q̄rat. Ad hāc alii virtute: alii virtutē (imagine: alii fortune aut nature bñficio proficiunt. Ex his enī trib⁹ locis placuit oratoribus laudis esse materiā.

lia quō ad iuicē successiue procedant.

Inanis glorie ortus.

Polīcraticī de Curialīū nugis.

li. vj. ca. xxviii.

Aristoteles.

Varia in lau-
de locorum
consuetudo.

Nā ab aīo aut corpe: aut extra positis peti debet. Porro animi bona aut corpis / aut naturaliter insita sunt / aut studio cōparata aut casualiter & causalr accesserūt. Et in his certi sunt grad⁹ pro dignitate eorū in quibus consistūt: & a quibus petuntur. Prim⁹ siquidem cōmēdatiōis gradus est q ab animi dote puenit: secū⁹ d⁹ & medius qui corporis valitudinē approbat & venustatez. Terti⁹ idēq; nouissim⁹ q exteriorū cōtinet laudē qd & apuleiū docuisse superi⁹ retuli. Et laus quidē animi xa est sepeq; pfecta / si tamen ei tenaciter bona que in ipō cōmēdanē inheserit adeo quidē vt sint inseparabilia. Certū est enī quia iūto auferri nō pos sunt: alas quidē vera fortasse: sed perfecta esse nō pōt. Corporis aut verisimilis est cōmēdatio: sed pfecta nūq;. Nā bona ei⁹ qunt semper auferri iūto / natura enim eius & debilitari pōt iugiter & corrūpi. Aduēticiorū vero perfūctoria est gratia: & nec verā nec pfectam habent laudē: immo nec verisimilē. Sufficiat eis si vel pbabilē imitent / siquidē in vtrāq; partē flectūf facile: & nisi possidentiū iuuent⁹ vsu / nō tam ad laudē sunt: q̄ ad vituperatio- nem proniora. Nam diuitie: potentia & gratia cū plurimum vi rium dent in vtrāq; partem certissimū faciūt experimentū mo- rum / sitq; possessor ab eis qnq; melior / interdū peior. Ceterum opa ipa mētis aut corpis: & si simpliciter bona vel absolute ma la sint vituperationē interdū aut laudē cōtrahūt p arbitrio iudi- cantis. Vnde & interesse plurimū putat aristotiles: vbi quicqd laudetur / vel vituperetur. Nam plurimū refert qui sint. audien- tium mores: que publice recepta persuasio: docetq; in rhetoric⁹ vt illa maxime que pbent esse in eo qui laudabitur publice cre- dant: aut in eo contra quē dicif ea que oēs oderunt. Eritq; quo- tiens fieri poterit singulorū docenda utilitas. Quod enim expe- dit omnes approbāt: & si honestū aliud aliis videat. Studia lit- terarū min⁹ honoris merent⁹ lacedemōie / q̄ athenis: forte plus patiētia: fortitudo his raptō viuere honestū: aliis cura legū: fru- galitas apud sibaritas fortassis odio foret: veterib⁹ romanis sū- mū luxuria crimē. Eius quoq; qui laudatur habenda ratio cum operibus necessariis gratuita recte facta laudē p̄ripiāt: & p ratio ne psonarū res plerūq; habeat vel hōesta vel turpis. Si ergo re- cta via. i. virtute sibi qs laudē conciliat: suo laudis innitf fūda- mento: si vero aliunde gliaz querat: plane desipit: nec ad eā quā videtur affectare pertinet. At inter ipsa virtutis opera censetur gratie amplioris que de liberalitatis / aut magnanimitatis fonte proueniunt. Ea enim fauore populari clarius efferuntur

& videntur esse precipua/que magis ardua sunt/vel que plibus profunt. In his tamen longe liberalitas antecellit que & animi indignationē mitigat: detrahētium linguas obtundit: cohibet etiā manus hostiles & a facie hominū operit mltitudinē peccatorū. Qui ergo linguas hoīm aut captant/aut metuūt effundūt patrimonia sua: mittūt in vulgus missilia: cōiuiua extruūt: pufillis & maioribus adulanf. Et pleriq; porcū poti⁹ agētes q̄ hominē/cōmessationib⁹ & ebrietatib⁹ infistūt/mimos & histriones fouent: nequissimas artes remunerāt/admittūt nebulones: maledicorū excitāt linguas: ad implendā pccitatis sue malitiam dū silentiū eorū aut virulēta dicacitas/male merito donaf premio. Sūt q̄ in his maximū & fere solū diuitiarū reputāt vsum: si multiplicēt ollas carniū/cōuiscerationes exerceāt quotidianas: si nec modū cōiuiui nec numerū nouerint cōiuiuarū: nec aliquā habeant regēde familie rationē. Quā si forte videris cōuenisse: forū cōuocātū credes/non prandentiū aut cenantiū turbā. Hoc tñ apud ditissimos licet: & man⁹ inferior in eo p modulo suo p̄potentiū vestigia imitef. Quisq; enim fame petitor est: vires suas excedit: & nō quid possit: sed qd aliis placeat attēdit: & illd̄ festinat implere. Sed esto vt ad famā poti⁹ q̄ ad consciētā q̄s liberalitatē exerceat: quia nulli v̄tuti precludēda est via/ mimos tñ & p̄fessiones obscenas fouere beneficiis/illicitū est & ifame. Refert valerius q̄ ciuitas massiliensū tātē grauitatis custos extiterit vt nullū aditū daret mimis in cena/ quorū argumēta maiore ex parte stuprorū continēt actus: ne talia spectandi p̄suetudo etiam imitandi licentiā faceret. Nūquid ergo honestum est illos a xpianis imo & clericis audiri in cena: q̄ nec a gentilib⁹ audiebātur in cena? Lacedemonii libros archilochie ciuitate sua exportari iusserunt q̄ eorū parū verecūdā ac pudicā lectionē arbitrabantur. Noluerunt enī ea librorum suorū aīos ibui/ ne plus moribus noceret q̄ ingeniis prodesset. Itaq; maximū poetā aut certe summo proximū quia domū sibi inuisam obscenis maledictis lacerauerat carminum auxilio mulctauerūt. Simili fere sententia condēnata est lasciuia carminū in nasone. Nunquid licitum est audiri in poculis: quod ieiuna sobrietas non audebat audire? Eadem ciuitas omnibus qui per aliquam religionis simulationem alimēta inercie querebāt claufas habebat portas/ mendacē & ficosam superstitionē submouendā esse existimās. Hi tamen qui superstitionis sibi conscii sunt/precipuam partē vendicant apud eos qui laudum amore macerātur. Porro sicut

De liberalitate/ r̄ q̄ liberalitas operatur.

De laude massiliensū q̄ silentiū q̄ mimos in cena non dimittebāt intrare.

De poeta exule p̄pter obscena maledicta.

Polícratici de Curialiū nugis.

auatum a largo ita & prodigum quadam contrarietate differre censuerunt qui duo vnus opinati sunt esse contraria q̄titate alterum/alterum qualitate. Siquidem magnanimitati timiditas aduersatur qualitate mali/dum audēda metuit: & audacia quantitate/dum plus q̄ audenda p̄sumit. Prodigalitas itaq̄ eroganda:& non eroganda profundit in eas res que nullaz sūt omnino aut breuem habiture memoriam. Hanc autem effusioneꝝ auctore cicerone commendasse dictus est theophrastus/ i libro quem de diuitiis scripsit/in quo multa preclare:illud absurde q̄ multum in laudāda magnificentia & apparatiōe popularium munerum taliumq̄ sumptuum facultatem fructū diuitiarū putat:q̄to aristotiles grauius & verius has pecuniarū reprehēdit effusiones:p̄sertim cum neq̄ necessitati subueniant:nec augeāt dignitatem:ipsaq̄ illa delectatio delinite multitudinis ad breue exiguūq̄ tempus sit:eaq̄ a leuissimo quoq̄ in quo tamē ipso vna cum satietate memoria quoq̄ moritur voluptatis. Bene etiam colligit hec pueris & mulierculis & senis & seniorum si millimis liberis grata esse.graui vero homini & ea que fiūt certo iudicio ponderanti/nullo modo posse probari valerius maximus. Sed & cicero refert q̄ in alexandro qui largitione beniuolentiam macedonum sectabatur hanc profusioneꝝ pecunie philippus argueret. Et epistole quidē verba sunt hec. Quod te malum rationis in istam spem induxit: vt eos tibi fideles putes q̄s pecunia corrupisses? An tu ideo agis vt macedones non te regem:sed ministrum & prebitorem putēt? Quod quidem regi fordidum esse non ambigis/& corruptelam q̄ largitionem potius dici. Fit enim deterior qui accipit:atq̄ ad idem semper expectandum paratior. Quid autem est stultius q̄ q̄ facias libenter curare vt diutius facere non possis? Largitiōes immoderatas rapine sequuntur:cū enim dando egere ceperis:bonis alienis manus cogere inferre. Itaq̄ cum beniuolentie comparāde causa sis prodigus:non tanta studia assequeris eorum quib⁹ de deris q̄ta eorum odia quibus ademeris. Sobrem nec ita claudenda est res familiaris:vt eam benignitas aperire non possit/nec ita referanda vt omnibus pateat:sed vtriq̄ modus adhibeatur:isq̄ referatur ad facultates. Et quidem elegantur siue philippus siue alius popularis huius professionis immoderationē cohibuit:que quidem gloriam videt̄ afferre s̄ more meretricio cū res defecerint euanescit. Nā gratie quam non virtus sed fortuna conciliat:amor meretricius rectissime comparatur.

Theophrasti
opinio de prodigalitate repro-
bata.

Aristotelis
opinio q̄ prodigalitate com-
mendata.

Notabil' epla
philippi regis
macedonū ad
alexandrū filiū
suum p̄ propri-
menda prodigalitate.